

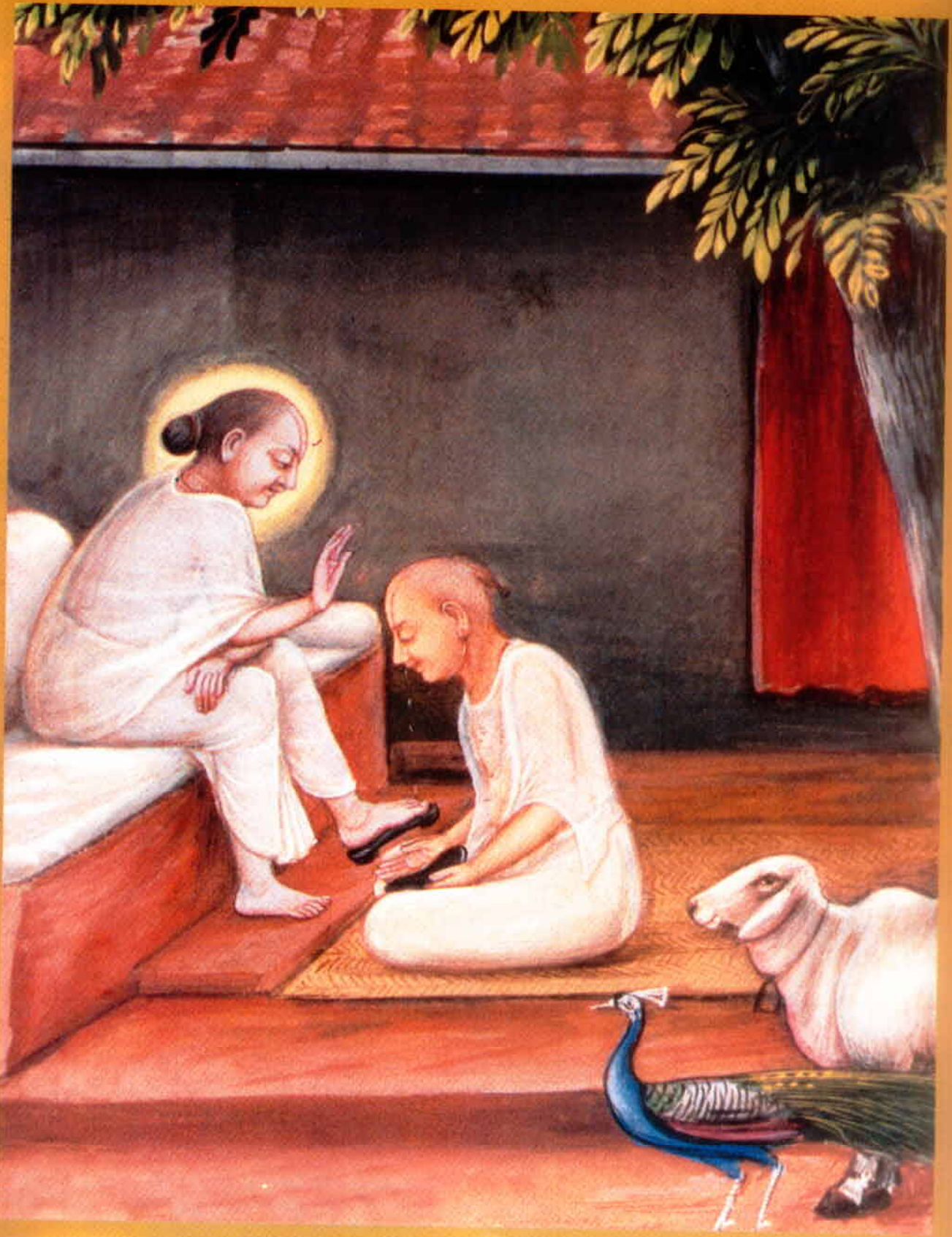
श्री सर्वोत्तम

सहजस्मिताय नमः

॥ १०४ ॥

श्री सर्वोत्तम

त्रिलोकीभूषणाय नमः

॥ १०७ ॥

ત્રિલોકીભૂષણમ્

શ્રીઆચાર્યજી ત્રણેય લોકના ભૂષણસ્વરૂપ છે.

અર્થ-ચરિત્ર-સંગતિ

શ્રીઆચાર્યજી ત્રિલોકી અર્થાત્ સત્તોગુણ, રજોગુણ, તમોગુણવાલા અથવા કર્મમાર્ગીય જ્ઞાનમાર્ગીય અને ભક્તિમાર્ગીય સેવકોના ભૂષણ સ્વરૂપ છે. ભવતાવારોપદેષ્ટા વ કર્મ માર્ગ પ્રવર્તક થી કર્મ માર્ગના ભૂષણ રૂપ શ્રીકૃષ્ણજ્ઞાનદોગુરુ: થી જ્ઞાનમાર્ગના ભૂષણરૂપ અને ભવિતમાર્ગાલ્લજ્ઞ માર્ગદ ભક્તિમાર્ગના ભૂષણ રૂપ છે. વસ્તુત કૃષ્ણ ના સ્વરૂપે દિવિભુવિવરસાયાં કા: સ્ત્રિયસ્તદ્દુરયા: (ભ્રમરગીત) ત્રણેય લોકના ભૂષણ છે.

શ્રીઆચાર્યજી ગુણમય સેવકોને આપશ્રી હાસ્યહારા આકર્ષણ કરે છે. બાદ મંદ હાસ્યથી આ સેવકોના મોહ દુર કરી ચિર વિપ્રયોગાત્મક લીલાસનું દાન કરે છે. આપનું સ્વરૂપ દ્વિદલાત્મક સંયોગ વિપ્રયોગ ઉભયદલાત્મક હોવાથી આ ત્રણેય ગુણવાળા સેવકોને પોતાના પૂર્ણ સ્વરૂપાનંદનું દાન કરે છે. આ પ્રકારે આપશ્રી ત્રિલોકીના ભૂષણ છે.

સ્વધામ પધારતા અગાઉ આપશ્રીએ દામોદરદાસ હરસાનીને વિપ્રયોગ રસનો અનુભવ કરાવવા ગોકુલમાં જ નિવાસ કરવાની આજ્ઞા કરી અને સેવા માટે આપશ્રીએ પોતાની પાદુકા પધરાવી આપી.

આ નામ "યજ્ઞ-ધર્મ" - સૂચક છે.

ચિત્ર-પરિચય

અડેલમાં શ્રીઆચાર્યજી દામોદરદાસ હરસાનીને પોતાની ચરણ પાદુકા પધરાવી આપો છે.

નામ-સંગતિ

સેવકો સિવાય ચરણરજથી આપશ્રીએ બીજા કોના ભાગ્યનો ઉદય કર્યો તે જણાવવા "ભૂમિભાગ્ય" નામ કહે છે.

ભૂમિભાગ્યં

શ્રીઆચાર્યજી ભૂમિના ભાગ્ય સ્વરૂપ છે.

અર્થ-ચરિત્ર-સંગતિ

ભૂમિર્માતા તથા વાન્યે દુઃસ્વભાજો હરિપ્રિયા: ભક્તોના દુઃખ નિવારણ કરવા માટે **પ્રકટ:પરમાનંદો યદાભૂમે સ્તદવહિ** સ્વયં ભગવાન અવતાર લે તોજ ભૂમિ આદિના દુઃખ દૂર થાય.

ભારતની ભૂમિ ભકિતરૂપ હોવાથી ભગવાન સાક્ષાત્ સ્વરૂપથી અહિ પ્રગટ થાયછે. બીજા કોઈ દેશમાં અવતાર લેતા નથી.

સત્યયુગમાં ભગવાન વરાહરૂપ ધારણ કરી **વરાહવપુષ:** **પરિરમ્ભણેન**, ત્રેતામાં શ્રીરામચંદ્રજીએ વનવાસ ગ્રહણ કરીને, દ્વાપરમાં કૃષ્ણાવતારમાં 'સુરદાસપ્રભુ નંગે પાયન અનુદિન ગૈયાચારી', નિમિત્તે ભૂમિને રસદાન કર્યું છે. પરંતુ ભૂમિ સ્ત્રીરૂપ હોવાથી સુંદર અને પ્રસન્ન ચિત્તવાળા હોવાથી અને શ્રીકૃષ્ણે ફક્ત વ્રજમાં જ ચરણ સ્થાપન કર્યા હોવાથી **વૃંદાવનં સશ્ચિશ્રુવોવિતનોતિ કીર્તિં યદ્ દેવકી સુતપદામ્બુજ લબ્ધ લક્ષ્મિ** ભૂમિના ભાગ્યનો ઉદય થયો પણ સંપૂર્ણ ઉદય ન થયો જ્યારે કલિયુગમાં શ્રીઆચાર્યજીએ સન્મનુષ્ઠાકૃતિ ભગવદ્ સ્વરૂપે ભૂમિ ભક્તને ત્રણ ત્રણ વખત ખુલ્લા ચરણારવિંદે પૃથ્વી પરિક્રમા કરવાથી "અવનિપરપદપદ્મ રાખી પરિક્રમાં મિષ ઉર ધરી" ભૂમિના જન્માંતરનું વિરહ દુઃખ ચરણસ્પર્શે દૂર કરી સંપૂર્ણ પ્રસન્ન કરી.

ભૂમિના ભાગ્યનો વિસ્તાર આપશ્રીએ ત્યાં સુધી કર્યો કે આખાએ ભારતવર્ષમાં આપશ્રીની બેઠકોમાં આપશ્રીની સ્વરૂપાત્મક સેવા ભૂમિ ઉપર જ થાય છે. અર્થાત્ આપશ્રી સદાય ભૂમિના ભાગ્યોદય માટે ભૂમિ (ચોતરી) ઉપરજ બીરાજો છો.

આ નામ "શ્રી-ધર્મ" સૂચક છે.

ચિત્ર-પરિચય

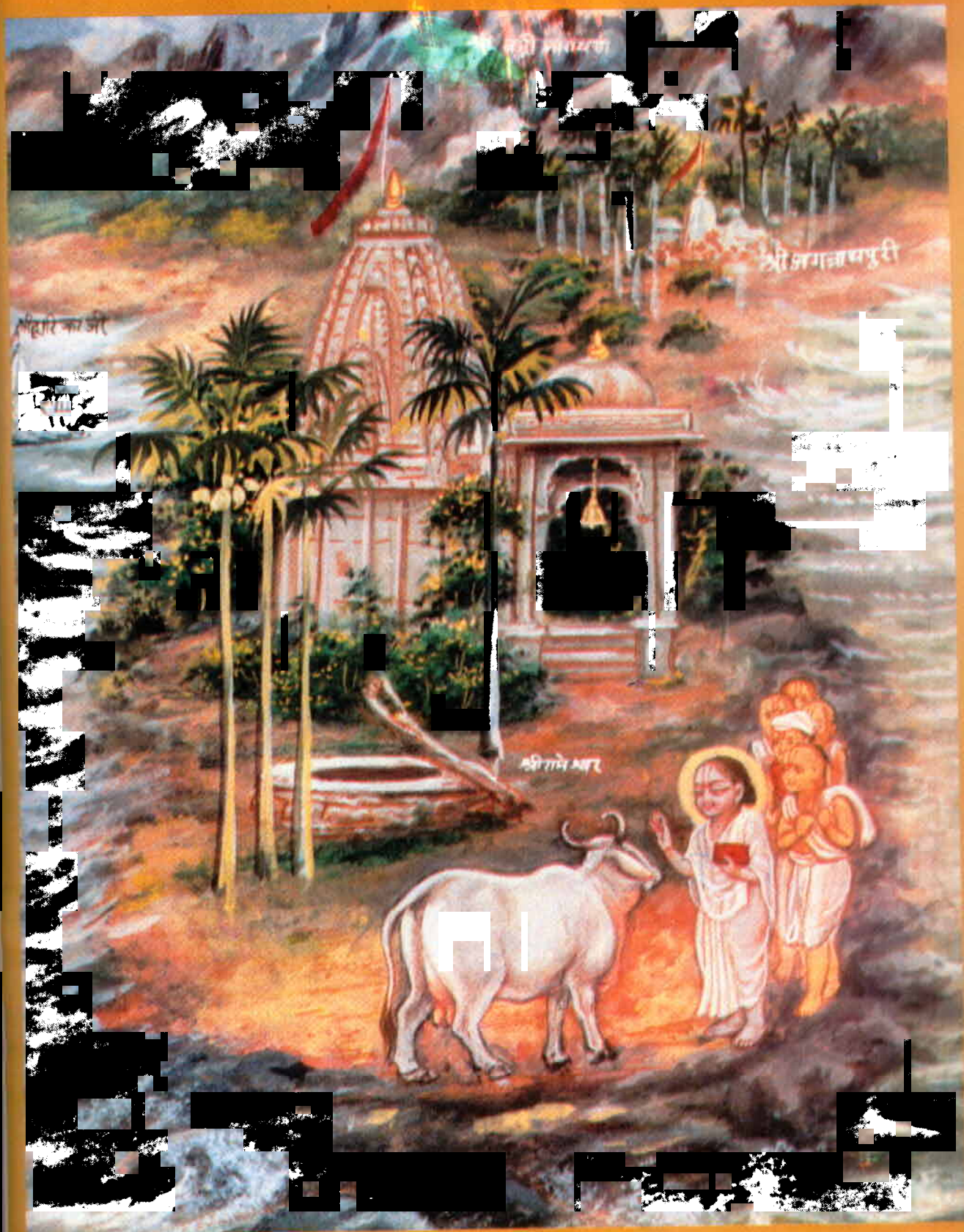
ભારતના તમામ સ્થળોમાં ચારેય દિશામાં પૃથ્વી પરિક્રમાં કરતા શ્રીઆચાર્યજી.

નામ-સંગતિ

ભૂમિ પણ આપના સ્વરૂપથી પ્રભાવિત થાય છે તો આપનું સ્વરૂપ કેવું હશે ? તે જણાવવા "સહજસુંદર" નામ કહે છે.

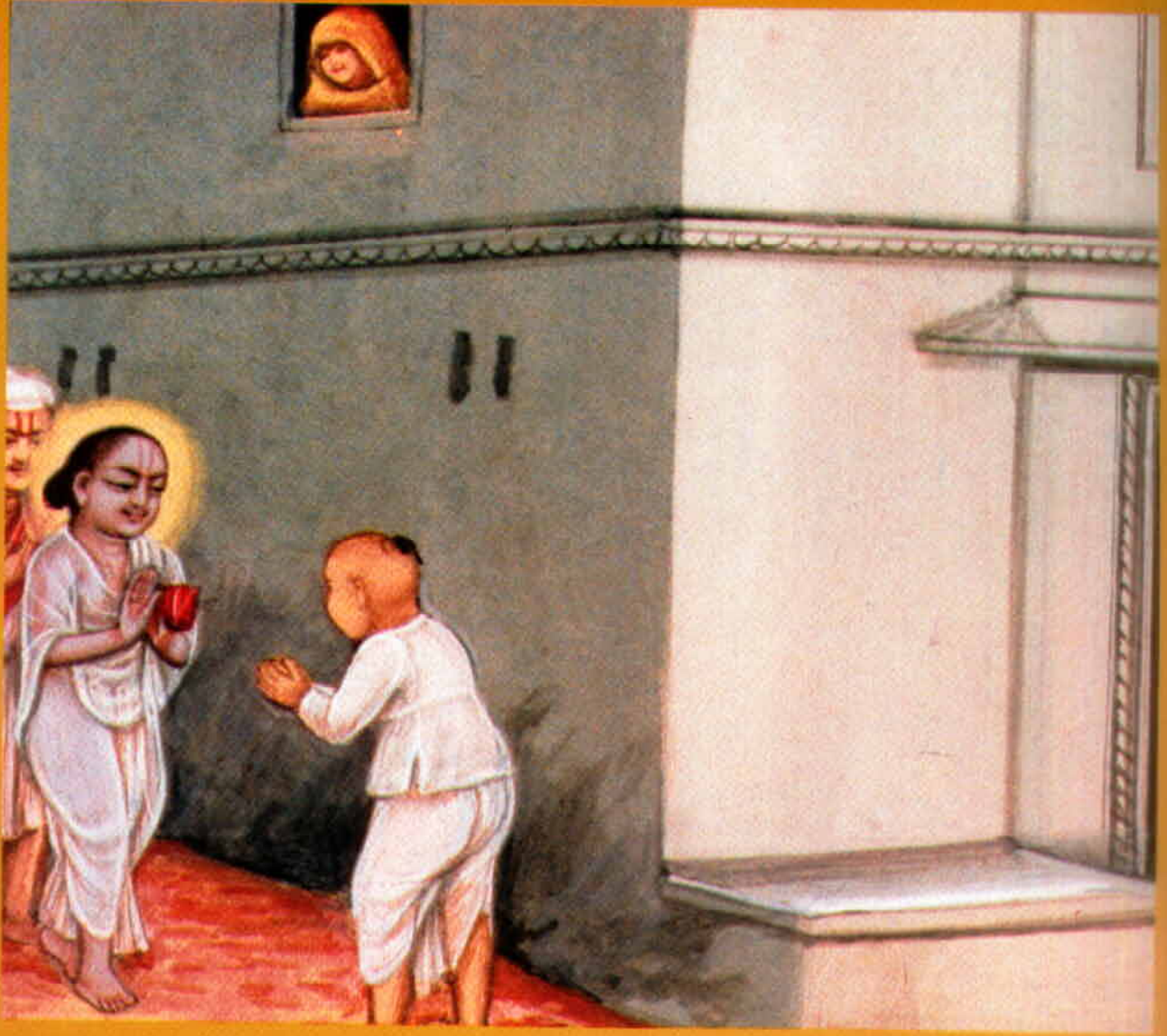
श्री सर्वोत्तम

भूमिभाष्याय नमः

॥ १०६ ॥

श्री सर्वोत्तम

सहजसुन्दराय नमः

॥ १०७ ॥

સહજસુંદર:

શ્રીઆચાર્યજી સહજ સુંદર છે.

અર્થ-ચરિત્ર-સંગતિ

શ્રીઆચાર્યજી સર્વોંગે સહજ સુંદર છે.

કૃષ્ણશબ્દેન પરં વસ્તૂચ્યતે તદેવ કદાવિત્ પરમસાન્દર્ય
પ્રત્યક્તં તરિષ્યામીતીત્થયા સાકારં પ્રાદુર્ભૂતં સત્ શ્રીકૃષ્ણ” કૃષ્ણ
શબ્દથી પર વસ્તુ કહેવાય છે પરંતુ એજ પર વસ્તુ કોઈવાર “પરમસૌંદર્ય”
વિનંતિ સામગ્રી સાહેત : ક પ્રાપ્ત કરુ એવી કોશ્ચ કરી સાકાર સ્વરૂપ
પ્રાપ્ત કરી પ્રગટ થાય તો શ્રી કૃષ્ણ છે.

પર વસ્તુ અને આંતરસ્થિતિ લીલા સામગ્રી સહિતના સૌન્દર્યની
અક દશ્યમાન સાકાર મૂર્તિ એજ શ્રીઆચાર્યજીનું સહજ સુંદર સ્વરૂપ છે.

પ્રભુચરણ શ્રીવિકલેશ ‘સૌ ન્દર્ય નિજહૃદયે ગતં’ માં
શ્રીઆચાર્યજીના આજ સહજ સૌન્દર્યનું નિરૂપણ કરે છે.

આપશ્રીની દર્શનીય સુંદરતાથી ભક્તો આપના સ્વરૂપ પ્રત્યે
આકર્ષાય છે. અને આપશ્રીની પ્રસંશા કરે છે. કેવળ આપનું સ્વરૂપ સૌંદર્ય
જોઈનેજ જીવો આપના શરણમાં આવે છે.

એક સમય શ્રીઆચાર્યજી આગ્રાના રાજમાર્ગ ઉપર રાજઘાટ
તરફ પધારતા હતા રાજઘાટ પાસે પુરુષોત્તમદાસ ક્ષત્રી પોતાની સ્ત્રી
સાથે રહેતા હતા. બારીમાંથી બંને સ્ત્રીપુરુષોએ આપના દર્શન કર્યા
આપશ્રીની સહજ સુંદરતાએ બંનેના મન આકર્ષાયા અને તરત જ તેઓએ
શ્રીઆચાર્યજીના શરણમાં જવા વિચાર કર્યો. તેઓ બંનેએ વિનંતિ કરી
પોતાના ઘેર પધારાવ્યા અને આપશ્રીને શરણે આવ્યા.

પિપરી ગામના વૈષ્ણવ સુંદરદાસને આપશ્રીના સ્વરૂપમાં એવી
અલૌકિક સુંદરતાના દર્શન થતા હતા કે જીવન પર્યંત ‘સુંદર’ એ શબ્દનો
પ્રયોગ શ્રીઆચાર્યજીના અંગ સંગ સિવાયની કોઈપણ વસ્તુ માટે કર્યો
નહિ.

આ નામ “જ્ઞાન-ધર્મ” - સૂચક છે.

ચિત્ર-પરિચય

ઉપર : શ્રીઆચાર્યજી રાજ માર્ગમાં પધારે છે ત્યારે પુરુષોત્તમદાસ
પોતાને ઘેર પધારવા વિનંતી કરે છે.

નીચે : શ્રીઆચાર્યને શરણે આવતા પુરુષોત્તમદાસ..

નામ-સંગતિ

આ પ્રકારનું આપના સહજ સૌન્દર્યનું જ્ઞાન કેવી રીતે થઈ શકે તે
જણાવવા “અશ્વેષભક્તસમ્પ્રાર્થ ચરણાબ્જરજોધનઃ” નામ કહે છે.

અશેષભક્તસમ્પ્રાર્થ્ય ચરણાબ્જરજોધન:

શ્રીઆચાર્યજી એવા છે કે જેમના ચરણકમલની રજનેજ પોતાનું ધન સમજી અશેષ સમસ્ત ભતકો સંપ્રાર્થના કરે છે
અર્થ-ચરિત્ર-સંગતિ

આ લોક પરલોકના તમામ પુરુષાર્થોની પ્રાપ્તિ કરાવવાનું સામર્થ્ય શ્રીઆચાર્યજીના ચરણ કમલની રજમાં છે. તેમ સમજી સમસ્ત ભક્તો આ રજની પ્રાપ્તિ માટે નિરંતર પ્રાર્થના કરે છે, મહાજ્ઞાની ભક્ત ઉધ્વજી વન્દેનન્દ્રવજસ્ત્રીનાં પાદરેણુમમીક્ષણઃ પોતાનો અધિકાર ગોપીજનોને નમસ્કાર કરવાનો નથી તેમ સમજી નંદવ્રજની સ્ત્રીમાત્રની ચરણરજને નમન કરે છે. જ્યારે શ્રીઆચાર્યજીના સેવકોને શ્રિયો હિ પરમાકાટા સેવકા સ્તાદશા ગદિ આપશ્રીના 'શ્રી' ધર્મે આપશ્રીનું સ્વરૂપ જ્ઞાન તેમજ અનન્ય પ્રપત્તિના સામર્થ્ય અભિપ્રાય હોવાથી એવું કહેવાય છે.

અહિ ચરણને કમલ અને ચરણની રજને પરાગ કહેવાયમાં આવ્યું છે. કમલ અનુરાગરૂપ પરાગથી પૂરિત બને છે. સમસ્ત ભક્તો પણ તેવાજ અનુરાગ યુક્ત ધનની પ્રાપ્તિ માટે પ્રાર્થના કરે છે.

શ્રીગુસાંઈજી સર્વોત્તમના સંપૂર્ણ નામોનો ઉપયોગ આ ચરણ રજની ફલ પ્રાપ્તિ માટે હોવાનો નિર્દેશ કરે છે. ભક્તિ માટેના અંતરાયો પણ આ રજથી જ દૂર થાય છે પુષ્ટિમાર્ગની સ્થિતિ છે ત્યાં સુધી શ્રીઆચાર્યજી નિત્ય ભૂતલ પર બિરાજમાન છે. અને તેથી અશેષ ભક્તો હોવાનો હેતુ, તે સમયના ભક્તો. અને તે પછીના પણ ભક્તો એટલે સમસ્ત ભક્તો જ્યાં સુધી પુષ્ટિમાર્ગની સ્થિતિ છે ત્યાં સુધીના ભક્તો આપશ્રીના ચરણરજ પ્રાપ્તિની કામના કરતા રહે છે,

કૃષ્ણદાસ વર્ણવ છે :

કોટિ બ્રહ્માંડ તન રોમ હિ રોમ પ્રતિ
જગત આધાર-ઘર-ઘિર ધામી
અખંડ અવતાર જીગધાર લીલા કરી
આસુરી જીવ સબ મોહ પામી

શ્રી આચાર્યજી વિધમાનતા અને પુષ્ટિમાર્ગની સ્થિતિ અખંડ છે.

શ્રીઆચાર્યજી સંન્યાસ ગ્રહણ કરી કાશીમાં હનુમાનઘાટ ઉપર ગંગાજીમાં તેજપૂંજ રૂપથી સ્વધામ પધાર્યા. એક વૈષ્ણવ આ લીલાનાં દર્શન કરી બહુ દુઃખી થયા અને કડાગામમાં શ્રીઆચાર્યજીના સેવક અચ્યુતદાસ સારસ્વત બ્રાહ્મણની પાસે આવી શ્રીઆચાર્યજીના સંન્યાસની તથા સ્વધામ પધાર્યાની વાત કહી, અચ્યુતદાસે કહ્યું કે શ્રીઆચાર્યજી સ્વભક્તોને છોડી પધારે તે ક્યારેય બની ન શકે, તમોને સંભ્રમ થયો લાગે છે, એમ કહી મંદિરના કમાડ ખોલી દર્શન કરાવ્યાં. શ્રીઆચાર્યજી સુખોધિની વાંચી રહ્યા છે તેવા દર્શન થયાં આ વખતે શ્રીઆચાર્યજીએ પેલા દુઃખી વૈષ્ણવના મનનો સંદેહ દુર કરતાં આજ્ઞા કરી કે "લોક દષ્ટિથી હું હવે બધાંને દર્શન નહિ આપુ પરંતુ ભક્તોને ત્યાં તો હું નિરંતર બિરાજુ છું."

આ પ્રમાણે શ્રીઆચાર્યજી ભક્તો માટે સદાય ભૂતળ ઉપર વિદ્યમાન છે, અને ભક્તો આપના ચરણ કમલની રજેરજ પોતાનું સર્વસ્વ ધન સમજી સદૈવ પ્રાર્થના કરે છે.

આ નામ "વૈરાગ્ય-ધર્મ" - સૂચક છે.

ચિત્ર-પરિચય

શ્રીઆચાર્યજી બીરાજે છે અને અશેષ ભક્તો આપશ્રીના ચરણરજ પ્રાપ્તિ માટે તત્પર થઈ રહ્યાં છે.

આ પ્રકારે પ્રભુચરણશ્રી વિઠ્ઠલનાથજીએ શ્રીઆચાર્યજીના ૧૦૮ નામ સર્વોત્તમ શાસ્ત્રીય રૂપમાં, સર્વોત્તમ ચરિત્રરૂપમાં અને સર્વોત્તમ સ્વરૂપમાં એક સાથે નિરૂપણ કર્યા છે.

श्री सर्वोत्तम

ना. १०८

अशेषभक्तसंप्रार्थ्य चरणाब्जरजोधन इत्यानंदनिधे प्रोक्तं नाम्ना महीतरशतम्
 अशेषभक्तसंप्रार्थ्य चरणाब्जरजोधन इत्यानंदनिधे प्रोक्तं नाम्ना महीतरशतम्
 की आत्मा से सिद्ध हुए सं. २०२० भा. शु. राधाभाष्टमी
 चित्रकार नारायण गान्धर्व दामोदर दास शर्मा की माहाराज श्री के चर्ण कमलामे साक्षात् इंडियन

अशेषभक्तसंप्रार्थ्य चरणाब्जरजोधनाय नमः

ઉપસંહાર:

હવે ઉપસંહાર કરે છે.

इत्यानन्द निधे: प्रोक्तं नाम्नामष्टोत्तरं शतम् ॥ ३३ ॥

એ પ્રમાણે અષ્ટોત્તરશત નામમાં આનંદનિધિ-આનંદના સમુદ્ર શ્રીમદાચાર્યજીના સ્વરૂપનું નિરૂપણ શ્રીપ્રભુચરણે કર્યું. અહિં પણ 'પ્રોક્તમ્' માં પ્રઉપસર્ગથી એ જ્ઞાન થાય છે કે શ્રીપ્રભુચરણ શ્રીઆચાર્યજીના પૂર્વસિદ્ધ નામોનો જ પ્રકાશ કરી રહ્યા છે. નવીન કલ્પના નહિ શ્રીમદાચાર્યજીના આ નામોની આપના ચરિત્રમાં સંગતિનો આધાર જ આ છે. શ્રીઆચાર્યજીના દરેક નામ અને ચરિત્રગત ઘટના-ક્રમ પૂર્વસિદ્ધ છે. એને જ આપે સ્વરૂપના ધ્યાનમાં મગ્ન થઈ પ્રકાશિત કર્યા છે, આ ભાવ છે. શ્રીઆચાર્યજી આનંદના સમુદ્ર છે. સમુદ્રના અનંત તરંગો (લહેરો)ની જેમ વિવિધ લીલારસભાવોના અનુસાર એમના નામ પણ અનંત છે, પરંતુ શ્રી પ્રભુચરણે ઘણું ખૂંટું ગુપ્ત રાખવા જેવાનો વિચાર કરીને પણ શ્રીમદાચાર્યજીના સ્વરૂપાનંદમાં રસાવિષ્ટ થઈને સ્વકીયજનોને માટે કેવળ અષ્ટોત્તરશત જ નામ પ્રગટિત કર્યા છે. આ ભાવ પણ અભિવ્યક્ત થાય છે.

એ પ્રમાણે આ સ્તોત્રનો ઉપસંહાર કરીને શ્રીપ્રભુચરણ એ પાઠના પ્રકારનું નિરૂપણ કરે છે.

श्रद्धा विशुद्धबुद्धिर्यः पठत्यनुदिनं जनः ।

स तदेक मनाः सिद्धिमुक्तां प्राप्नोत्यसंशयः ॥ ३४ ॥

સ્વકીય જન જે શ્રદ્ધાથી વિશુદ્ધ બુદ્ધિવાળા હોય અર્થાત્ જેમાં શ્રદ્ધા હોય, અને ખરાબ સોબતીઓથી જેમની બુદ્ધિ ભટકતી ન હોય, શુદ્ધ ભક્તિમાર્ગીય હોય, એ રોજ આ સ્તોત્રનો પાઠ કરે તો એનું મન શ્રીઆચાર્યજીમા તાદાત્મ્ય પ્રાપ્ત કરે છે. શ્રીઆચાર્યજીના અનન્યાશ્રય એને પ્રાપ્ત થાય છે એ ભાવ છે. અને તદનન્તર એને પૂર્વોક્ત કૃષ્ણાધરામૃતના આસ્વાદની સિદ્ધિ નિઃસંદેહ પ્રાપ્ત થાય છે.

અષ્ટોત્તર શત નામના પૂર્વમાં અને પછીના બન્ને સ્થાનોમાં ઉક્ત સિદ્ધિની નિઃસંદેહ પ્રાપ્તિનું નિરૂપણ, શ્રીપ્રભુચરણની ઉક્તિની દૃઢતાનો અને અવશ્ય ફળ પ્રાપ્તિની નિજાનુભૂતિને બતાવવાળા છે.

આ પ્રમાણે ફળ પ્રાપ્તિનું નિરૂપણ કરીને શ્રીપ્રભુચરણ અન્તમાં ઉક્ત ફળની ઈતર માર્ગીય ફળથી શ્રેષ્ઠતાને પ્રદર્શિત કરે છે.

तदप्राप्तौ वृथा मोक्षस्तदाप्तौ तदगतार्थता ।

अतः सर्वोत्तमं स्तोत्रं जयं कृष्ण रसाधिभिः ॥ ३५ ॥

ઉક્ત કૃષ્ણાધરામૃતાસ્વાદ રૂપ સ્વમાર્ગીય ફળની પ્રાપ્તિ વગર સાયુજ્ય, સાર્ષ્ટિ, સામિપ્ય રૂપ મોક્ષ નિરર્થક છે. કારણકે સ્વયં શ્રીપ્રભુએ આજ્ઞા કરી છે કે :-

"सायुज्य सार्ष्ति सामीप्य सारुप्यैकत्वमप्युत,

दीय मानम न गृह्णन्ति विना मत्सेव नम जनाः"

(શ્રી ભા. ૩ સ્ક. ૨૯ અ ૧૩ શ્લોક)

એ કારણ એની પ્રાપ્તિ વગર મોક્ષ ભક્તિમાર્ગીયને માટે નિરર્થક છે. તો પણ જો એ ફળ પ્રાપ્ત થઈ જાય તો એન માટે મોક્ષની કોઈ આકાંક્ષા અથવા આવશ્યકતા જ નથી રહેતી. એ ગતાર્થ થઈ જાય છે. એનાથી ઉક્ત શુદ્ધ પુષ્ટિમાર્ગીય ફળ સર્વોત્તમ છે. એ સિદ્ધ થઈ જાય છે. એજ કારણે આ સર્વોત્તમ ફળનું પ્રદર્શન કરવાવાળા આ સર્વોત્તમ સ્તોત્રનો જપ પાઠ કૃષ્ણરસાર્થિયોને જરૂર કરવો જોઈએ. પહેલા 'પઠત્યનું દિનમ્' થી પાઠ અને પછી 'જપ્ય' કૃષ્ણરસાર્થિભિઃ' થી જપ એ પ્રમાણે અલગ શબ્દોમાં કર્તવ્ય નિરૂપણથી આ આશય જ્ઞાત થાય છે કે, જ્યાં સુધી સંપૂર્ણ સ્તોત્ર નિઃસંદિગ્ધ રૂપથી યાદ નહિ હોય ત્યાં સુધી ઉચ્ચારણ પૂર્વક પાઠક કરવો જોઈએ, અને જ્યારે બરાબર યાદ થઈ જાય ત્યારે મંત્રની જેમ ગુપ્તરૂપમાં માનસિક મનન રૂપ જપ કરવો જોઈએ.

એ પ્રમાણે શ્રી પ્રભુચરણે સ્વકીય પુષ્ટિમાર્ગીય અનુયાયિઓને કૃષ્ણાધરામૃત રૂપ સર્વોત્તમ ફળનો આસ્વાદ પ્રદાન કરવા માટે સર્વોત્તમ સ્તોત્રનું નિરૂપણ કર્યું.

श्री सर्वोत्तम

(परिशिष्ट)

सर्वोत्तम	-	बधाई	(श्री गिरिधरजी)
सर्वोत्तम	-	धमार	(श्री व्रजभूषणजी)
सर्वोत्तम	-	१०८ पद	(श्री गोविन्ददास)
सर्वोत्तम	-	दोहा	(श्री द्वारकेशजी) (धन्नूजी)
सर्वोत्तम	-	धौल (गुजराती)	(श्री व्रजभूषणजी)
सर्वोत्तम	-	स्तोत्र भाषा	(भारतेन्दु हरिश्चन्द्र)

सर्वोत्तम- बधाई

श्री गिरिधरजी (तृतीय) गृह कृत

राग : नट

जोपै श्रीवल्लभ रूप न जाने ।

जो कैसे यह लीला के नित संबंध करि मानै ॥१॥

प्राकृत निखिल धर्म नहिं परसत अप्राकृत जो बखानै ।

प्रतिपादित निगमादिक वचनन साकृत सिद्धि निदानै ॥२॥

प्रलिकालादि दोष के तमकर पंडित हू नहिं जानै ।

संप्रति अविषय ताही तै है भुव प्रादुर्भाव कहानै ॥३॥

देखि देखि निज भाव प्रकट कों देत माहात्म्य दानै ।

गोपी कर जब तब निज मुख कौ पादुर्भाव बखानै ॥४॥

तिनकौ कह्यो अबोध सबनकौ तुरत सुबोध बखानै ।

अष्टोत्तरशत नाम जपन कर पाप होत सब हानै ॥५॥

अग्निकुमार ऋषीश्वर बरन्यों जगती छन्द बखानै ।

देवरूप श्रीकृष्ण रसानन बीज कारुणिक जानै ॥६॥

करि विनियोग भवितयोग में प्रतिबंध सब हानै ।

अधरामृत रस स्वाद कृष्ण कौ यह सिद्धि कर मानै ॥७॥

आनंद परमानंद रूपमय कृष्णमुखाकृत आनै ।

कृपासिंधु दैवी जीव उद्धारक स्मृति आर्ति हि नसानै ॥८॥

श्री भागवतगूढार्थन कों प्रकट परायन जानै ।

गोवर्द्धनधर साकृत निश्चय स्थापक वेद बखानै ॥९॥

मायावाद निराकरण कर सकल वाद बल हानै ।

मार्ग भवित कमल कर बरनों तिनके रविकर मानै ॥१०॥

नरनारी उद्धार करन कों समरथ प्रकट कहानै ।

अंगीकृत करि गोपीपति मानव निज वश करि गहि आनै ॥११॥

अंगीकृत मर्यादा बोधक करुना करि विभु मानै ।

नाहिनं दियौ काहुने ऐसौ दान परायन जानै ॥१२॥

महा उदार वस्त्रि जिनके निज गावत निगम बखानै ।

करि प्राकृत अनुकृति मोहे सुररिपु जन वृंद समानै ॥१३॥

जोपै अग्निरूप वल्लभ रूप जलधि नाहिं आनै ।

भवतन के हित कारण ऐसे नहिं देखे न कहानै ॥१४॥

सेवक जन शिक्षा के कारण कृष्ण भवित प्रकाटानै ।

निखिल सृष्टि इष्ट के दाता इच्छा यह मन मानै ॥१५॥

लक्षण सर्वसंपन्न महाप्रभु कृष्ण ज्ञान यह दानै ।

याही तै गुरु वेद पुरान पुकारे कहत परमानै ॥१६॥

आनन्दभर परिपूरन अंबुजनयन देखि ललचानै ।

कृपादृष्टि आनन्द दै दास दासी प्रिया पति जानै ॥१७॥

रोषदृष्टि के पात भए ते भवत वृंद रिपु हानै ।

याही तै भवतन करि सेवित यह निर्धार बखानै ॥१८॥

सुख कौ सेवन करिये जाकौ दुराराध्य करि मानै ।

दुर्लभ चरनकमल जाके निज उग्र प्रताप कहानै ॥१९॥

बानी करि पूरत सेवक जन निज सरनागति आनै ।

श्रीभागवत समुद्र मंथन करि रास रूप हरि जानै ॥२०॥

सान्निध्य तै जु दियौ हित हरि कौ भवित मुक्ति के दानै ।

लीला रास विलास एक रवि कृपा कथा परमानै ॥२१॥

अनुभव विरह करन कों सबकौ त्याग एक मन मानै ।

भवित आचार दिखायो जन कों मारग कर्म निदानै ॥२२॥

यागादिक भवितन के साधक मन कर्म बच करि जानै ।
 पूर्णानंद पूरन रतिपति वागधीश गुन गानै ॥२३॥
 याहि तै बिबुधेश्वर पद की कहियत वित में निसानै ।
 कृष्ण सहस्रनाम के दायक भवत परायन मानै ॥२४॥
 भवित आचार विविध बोधन कों नाना वचन बखानै ।
 अपने काज तजे प्रानन नै प्रिय पदारथ जानै ॥२५॥
 तादृश भवतनि करि परिवेष्टित देखत मति हिरानै ।
 दास जनन के हित के कारन साधन सह दरसानै ॥२६॥
 सकल सवित यह रूप दिखावत श्रीवल्लभ हरि मानै ।
 भूतल पुष्टि प्रकट करिवे कों श्रीविट्ठल निधि आनै ॥२७॥
 पिता भए राख्यौ महिमा सब अपने कुल मधि जानै ।
 दूरि कियौ हरि मायामत कों गर्व आप धरि मानै ॥२८॥
 पतिव्रता पति पारलौकिक यह लौकिक वरदानै ।
 गूढ हृदय भवतन मन आसय दायक पर गुन गानै ॥२९॥
 उपासनादिक मार्ग करिके मुग्ध मोह नसानै ।
 मार्ग भवित प्रकट करि सबतै वैलक्षण्य ठहरानै ॥३०॥
 सरन आए तै लिए ज्ञान कृष्ण हृदय की जानै ।
 प्रतिक्षण नव निकुंज लीलारस पूरन निज मन मानै ॥३१॥
 तिनकी कथा विवस चित च्हैके बिसरै सब गुन आनै ।
 व्रजपति प्रिय ताहि कों कहियत प्रिय व्रजवास बखानै ॥३२॥
 लीला पुष्टि करन ए कहियत भवत काम धर्म दानै ।
 सर्बानि अजानी लीला इनिकी मोह रूप कहानै ॥३३॥
 सबतै दृढ आसवत भई भवतवस पतित पवित्र बखानै ।
 यस अपने गुनगान स्त्रवन तै आनंद बखानै ॥३४॥

यशपीयुसलहरीन करि छांडे अन्य भाव पर जानै ।
 लीलामृतरस करि पोषै सब कहत फिरत महारानै ॥३५॥
 गोवर्द्धनवास उत्साह एकचित लीलाप्रेम समानै ।
 यज्ञभोग बलि यज्ञ करन कों चार वेद विकसानै ॥३६॥
 सत्यप्रतिज्ञा त्रिगुनातीत सुनि नीतिविसारद जानै ।
 कीर्ति बढन महातत्व सूत्र प्रकाशक मानै ॥३७॥
 मायावाद तूल उम्मूलन अग्नि रूप काहे गानै ।
 ब्रह्मवाद उद्धारन कारन कों भूतल जन्म बखानै ॥३८॥
 अप्राकृत भूषण परिभूषित सहज हास मुख लानै ।
 ब्रह्मलोक भुवलोक रसातल के भूषण युत जानै ॥३९॥
 उधरे भाग्य अवनितल के निज सुंदर सहज कहानै ।
 भवतनि करि सेवित निज पदरज तेई बहु धन दानै ॥४०॥
 यह प्रकार आनंदनिधि प्रभु के नाम पदारथ गानै ।
 अष्टोत्तरगत ते कथित जे अपने सर्वस्व मानै ॥४१॥
 श्रद्धा निर्मल बुद्धि करि जे नित्य पढत भक्तजन मानै ।
 एकचित करिकै अधरामृत सिद्धि याहि तै जानै ॥४२॥
 वृथा मुवित बिन पाये ताके पाये यह गाते मानै ।
 कृष्ण पदारथ रस गाहेबे को जप करितय है रानै ॥४३॥
 इहे विधि द्विजकुल पाते के गिरिधर नाम बितान बखानै ।
 श्रीवल्लभ श्रीविह्वल प्रभु कों निज अनुचर करि मानै ॥४४॥

